

עוד בענין קידוש במקום סעודה

מעשה באורח בליל הסדר שבעלי הבית היו רגילים לאכול מצות מכונה והוא רצה לצאת יד"ח בכזית ראשון במצות עבודת יד אבל חשש שבעלי הבית יקפידו עליו, וע"כ לפני שעשו שולחן עורך אמר להם שרוצה לצאת לכמה רגעים לאויר ולקח בכיסו ב' כזיתים של מצות עבודת יד וישב על ספסל ברחוב העיר והיסב ואכל מצות וחזר מבלי שהם ידעו מכך, כך הובא בשם הג"ר אברהם גניחובסקי זצ"ל בס' ויאמר הנני עמ' 65.

והנה יש לדון טובא שהואיל וקידש בבית ואכל ברחוב העיר הרי אין כאן קידוש במקום סעודה. והנה בשו"ע כ' בס"א לא יקדש עד שתחשך למג"א משום דהוא מד' כוסות וצריך בזמן מצה וצ"ע מכוס רביעית ובט"ז כ' משום שצריך קידוש במקום סעודה וקודם שתחשך אינו ראוי לסעודה, ויש שהוכיחו שד' מג"א א"צ בליל פסח קידוש במקום סעודה וע"כ לא כ' כטעם הט"ז. אך אין זה נכון שודאי צריך קידוש מקום סעודה ורק בט"ז חדיש שאם אין ראוי לאכול לא חשיב במקום סעודה וע"ז חולק מג"א.

והנה בשו"ע סי' רע"ג כ' וי"א שאם קידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחד שפיר דמי והוא שיהיו שני המקומות בבית אחד כגון מחדר לחדר או מאיגרא לארעא וכ' הרמ"א וכן עיקר, ובבאוה"ל כ' ומ"מ לכתחלה לא יעשה כן אלא במקום דוחק כו'. ולפ"ז אם הה מיסב באותו בית במקום אחר כגון בחדר הדריגות היה מועיל מה שדעתו לאכול שם, אבל לפי המעשה הנ"ל שעשה כן ברחובה של עיר הרי בזה לא מהני דעתו.

ולכא' י"ל שהרי בשו"ע סי' רע"ג ס"ה כ' שאם שותה רביעית יין חשיב קידוש במקום סעודה וא"כ אם ישתה את כל הרביעית בכוס הראשון חשיב קידוש במקום סעודה, ואמנם במ"ב שם ס"ק כ"ד כ' שי"א שצריך שיהיה רביעית מלבד כוס של קידוש. ולזה י"ל שע"י ששותה רביעית בכוס שני חשיב קידוש במקום סעודה. ובאמת שיש אנשים שאומרים את ההגדה וב' כוסות ראשונות בבית רבם ואח"כ חוזרים לביתם לאכול מצה ושאר הסעודה, והי' ק"ל שאין כאן קידוש במקום סעודה, אלא שי"ל שסומכים על רביעית יין ששותים בכוס שנית. [וע' במ"ב ס"ק

כ"ד שהביא מהגרע"א שהוכיח מכמה אחרונים דלא מהני רביעית יין שיחשב קידוש במקום סעודה, וע"כ כ' שאין לעשות כן אלא במקום הדחק].

שוב שמעתי מהג"ר זאב כהן שליט"א שלד' הרמ"א בס"א תע"ד שצריכים לברך על כוס שני ומשום שכל כוס היא מצוה בפנ"ע, מבואר שכל כוס היא שתי' בפנ"ע וא"א לומר שהיא הסעודה של הכוס הראשונה צ"ע.

וע' בשעה"צ סי' רע"א ס"ק כ"ט שהביא מחלוקת אם צריך רביעית חוץ מכוס קידוש, וכ' שבקידוש יומאפשר להקל שא"צ רביעית חוץ מכוס קידוש אבל בקידוש לילה אין להקל, ולא פ"י בשעה"צ טעם החילוק בין קידוש יום לקידוש לילה, ואואפשר משום שקידוש לילה הוא דאורייתא ואף שעל היין אינו דאורייתא מ"מ חמיר טפי, ולפ"ז אפ"ל שהרי גם קידוש יו"ט אינו דאורייתא כמבואר במ"מ פכ"ט מהל' שבת הי"ו והובא במ"ב סי' רע"א ב' וא"כ אולי אפשר להקל גם בקידוש של יו"ט שא"צ רביעית חוץ מכוס קידוש, וע' בס' אמרי יושר דיני ליל הסדר שהחזו"א היה שותה כל כוס ראשון כמשום קידוש במקום סעודה, והרי צריך לשתות רביעית חוץ מכוס של קידוש ואפשר שקידוש של יו"ט קל טפי.